

2015. június 15.

A BARÁTSÁG
melléklete

Nemzetiségi kérdések, ahogyan mi tesszük fel őket

Bemutatkozik a Szegedi Tudományegyetem
Nemzetiségi Intézete

Szerkesztők: Mayer Éva és Hegedűs Sándor

Bemutakozás

A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karának (SZTE JGYPK) Nemzetiségi Intézete a Kar szerkezetátalakításának eredményeképpen 2007. október 1-jétől kezdte meg működését.

Az Intézethez tartozó három tanszék korábban független, több évtizedes múltra visszatekintő tanszékként működött a Karon, illetve annak jogelődjén, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán. Az Intézet létrejötté a tanszékek önálló működését nem szűkítette, ugyanakkor lehetőséget adott az azonos feladatkörökből adódó közös értékek és érdekek megfogalmazására, az ezekből következő célok nyomatékosabb képviselésére, valamint nagyobb eséllyel történő megvalósítására.

Az Intézetet alkotó tanszékek:

Német és Német Nemzetiségi Tanszék

(vezetője: dr. habil. Drahotá-Szabó Erzsébet főiskolai tanár)

Román Nyelv és Irodalom Tanszék

(vezetője: 2008-ig dr. Hoczopán Anna főiskolai tanár,

2008-tól dr. Bucin Mihaela Geni főiskolai docens)

Szlovák Nemzetiségi Tanszék

(vezetője: 2011-ig Maruzsné dr. Sebó Katalin főiskolai tanár,

2011-től dr. Tuska Tünde főiskolai docens)

A Német és Német Nemzetiségi Tanszék jogelődje több mint százhusz éve alakult. Az akkori tanszék működése a II. világháború után történelmi okokból több évtizedig szünetelni kényszerült, s csak 1987-ben indulhatott újra. A másik két tanszék hatvanöt éves múltra tekint vissza. A Román Nyelv és Irodalom Tanszék ebből az alkalomból 2014 őszén számos hazai és külföldi vendég részvételével kétnapos ün-

nepséget rendezett. A 2007-ben megalakult Nemzetiségi Intézet első vezetője *Maruzsné dr. Sebó Katalin* főiskolai tanár volt, őt 2011-ben *dr. Drahotá-Szabó Erzsébet* követte, aki jelenleg is vezeti és koordinálja az Intézet tevékenységét. Az 1990-es évektől kezdődő politikai átalakulás a hazai nemzetiségek életében is komoly változásokat hozott. Megújult és jelentősen kiépült intézményhálózatuk és képviseleti rendszerük, kedvező változások álltak be jogállásuk és érdekérvényesítésük terén. Mindezek hatására megnövekedett az igény olyan szakemberek iránt, akik széleskörű ismereteik, olvasottságuk és konvertálható tudásuk okán aktív szerepet tölthetnek be az adott népcsoport közéletében. Az Intézetünkben folyó sokrétű képzés ezt az összetársadalmi szinten is jelentkező igényt szeretné kielégíteni.

Intézetünk a Karon folyó képzés teljes spektrumában, a képzések többségében mind nappali, mind levelező formában (BA-képzés, MA-képzés, osztatlan kétszakos tanárképzés, tanítóképzés, német óvodapedagógus-képzés) jelen van. Mindig hangsúlyozzuk, hogy a nemzetiségi képzésekben való részvételnek nem feltétele a nemzetiségi származás. Amit hallgatóinktól várunk, az egyfajta nyitottság, érdeklődés és ebből adódó elkötelezettség az adott nyelv és a nyelv mögött rejlő kultúra iránt. Célunk, hogy erősítsük hallgatóink ilyen irányú motivációját. Képzéseink a német, román és szlovák nyelvhez kapcsolódó „hagyományos” nyelvi-nyelvtudományi, irodalmi-irodalomtudományi és kulturális ismereteken túl speciális tematikájú nemzetiségi modulokat tartalmaznak. Ezekbe olyan kurzusok tartoznak, melyek keretében a résztvevők megismerkednek az adott nemzetiség történetével, irodalmával, a nemzetiségi identitás fogalmával és jelentés tartalmával, az adott népcsoport szokásaival, a XX. század és

napjaink nemzetiségi politikájával, a nemzetiségi önszerveződés sajátosságaival, valamint a nemzetiségi intézmények és szervezetek felépítésével, működésével. Német nemzetiségi szakos hallgatóink mindezekén túl egy többhetes terepgyakorlatot teljesítenek, melynek során tevékenyen közreműködnek egy német nemzetiségi önkormányzat munkájában. A tanári pályára való felkészítés jegyében jelentős szerepet kapnak a pedagógiai-módszertani, valamint a nemzetiségi nyelv és kultúra, illetve a hazai nemzetiségi irodalom iskolai közvetítéséhez szükséges gyakorlatorientált ismeretek, kompetenciák.

Mindhárom tanszék folyamatosan együttműködik anyaországi s egyéb külföldi oktatási és kulturális intézményekkel. Az Intézetnek számos ERASMUS-partnere van, ami hallgatóink számára nagy vonzerőt jelent, hiszen egy-egy féléves külföldi tanulmányutat vagy szakmai gyakorlatot tesz lehetővé. A Román Nyelv és Irodalom Tanszék, valamint a Szlovák Nyelv és Irodalom Tanszék hallgatóinak külföldi tanulmányok folytatására állami ösztöndíjak is lehetőséget biztosítanak. Az Intézet mindhárom tanszéke együtt dolgozik a hazai nemzetiségi intézményekkel és szervezetekkel. A Német és Német Nemzetiségi Tanszék hosszú évek óta szoros kapcsolatban áll a Szegedi Német Nemzetiségi Önkormányzattal, a Román Nyelv és Irodalom Tanszék rendezvényeire rendszeresen ellátogatnak a szegedi román konzulátus munkatársai, valamint alkalmanként a budapesti román nagykövet is. A Szlovák Nyelv és Irodalom Tanszék az Országos Szlovák Önkormányzat Kutatóintézetével folytat együttműködést, s szintén kiváló a kapcsolata a békéscsabai konzulátussal, valamint a budapesti szlovák nagykövetséggel.

Mindhárom tanszék kis létszámú, elhivatott oktatói gárdával dolgozik, akik a tanítás mellett igényes, magas szintű tudományos tevékenységet folytatnak. Munkájuk a következő területekhez kapcsolódik (a teljesség igénye nélkül): néprajz és kulturális antropológia, irodalom- és kultúratudomány (identitáskutatások), nyelvtudomány (szociolingvisztika, kontrasztív nyelvészet), vallástudomány, művelődéstörténet, pedagógia (tantárgypedagógia). Oktatóink hazai és külföldi konferenciákon szerepelnek, kutatási eredményeiket konferencia- és tanulmánykötetekben, folyóiratokban ismertetik, recenziókat készítenek, tankönyveket, feladat- és szöveggyűjteményeket és egyéb oktatási segédanyagokat állítanak össze.

A Nemzetiségi Intézet kiemelt tudományos profilját természetesen a kisebbségtudományi kérdések kutatása jelenti. Ezt a profilt kívánta erősíteni 2011 márciusában a Német és Német Nemzetiségi Tanszék által szervezett *Über Sinn oder Unsinn von Minderheiten-Projekten* [A kisebbségi projektek értelméről

vagy értelmetlenségéről] című nemzetközi konferencia. Az eseményre meghívást kaptak a két társtanszék oktatói, akik előadásokat tartottak és a német szakos kollégákkal együtt publikáltak a konferenciakötetben. Ily módon ez a tudományos fórum is a három tanszék összetartozását, az intézeti integritást erősítette. Mint azt a címe is mutatta, ezen a konferencián hangsúlyosan vetődtek fel a kisebbségi projektek kérdései. A projektek alatt olyan jelentésképző folyamatokat értettünk, amelyekben kisebbségek alkotják meg saját jelentésüket és jelentőségüket, vagy mások (a többség) dolgozzák ki a kisebbség jelentőségét vagy éppen jelentéktelenségét. Azt vizsgáltuk, hogy mely jelentésképző stratégiák sikeresek, melyek azok, amelyek a kisebbségek túlélését, identitásérzését, hatékony képviselést szolgálják, és melyek azok, melyek rövidebb vagy hosszabb távon életképtelenné bizonyulnak. A kisebbségi projektek kapcsán tehát olyan kritikai és szkeptikus hangok is megjelenhettek, melyek a kutatásban csak ritkán vagy bizonytalanul hallhatók, vagyis a kisebbségkutatás közös önkritikai reflexióját kezdeményezték.*

Amellett, hogy fontosnak tartjuk a nemzetiségi kérdések tudományos pontosságú, objektív megfogalmazását, a többségi társadalom, valamint más kisebbségek tagjainak hiteles informálása érdekében ismeretterjesztésre is törekszünk. Munkánkat, ismertségünket nagymértékben segíti, hogy tanszéki és intézeti rendezvényeinkről időről-időre tudósítások, riportok jelennek meg a hazai nemzetiségi médiában. Külön öröm számunkra, hogy az összes hazánkban élő nemzetiséget reprezentáló kulturális és közéleti folyóiratban, a *Barátságban* is bemutatkozhatunk.

Az itt következő tanulmányokban Intézetünk munkatársai arra vállalkoznak, hogy bemutassák sokrétű tudományos tevékenységük egy-egy súlypontját, hogy úgy fogalmazzanak meg időszerű kérdéseket a magyarországi német, román és szlovák nemzetiségekkel kapcsolatban, hogy a nyelvi korlátot felemelve, magyar nyelven, bepillantást engedjenek a Nemzetiségi Intézet kutatási és oktatási munkájába, projektjeibe. (A tanulmányokért minden esetben a szerzőé a felelősség.)

A Nemzetiségi Intézet bemutatkozó anyagát összeállította
Dr. Dibóné Borbély Ágnes,
a Szegedi Tudományegyetem Nemzetiségi Intézet
Német és Német Nemzetiségi Tanszékének munkatársa,
nyelvtanár (dibone@jgypk.u-szeged.hu)

A munkát a Nemzetiségi Intézet részéről koordinálta
Dr. Propszt Eszter

Terjedelmi okokból nem tudjuk valamennyi tanulmányt közölni, de az év folyamán ezek is megjelennek a lap hasábjain.

* Mivel a konferenciakötetben az Intézet minden tanszéke képviselteti magát, és a kötet tematikus sokfélesége miatt számot tarthat valamennyi németül értő olvasó érdeklődésére, megadjuk könyvészeti adatait is: Drahotá-Szabó Erzsébet és Propszt Eszter (szerk.), *Über Sinn oder Unsinn von Minderheiten-Projekten* (Szeged: Grimm, 2011).